

12.10.2022

Pelastuskomentaja

73 §

Lausunto, luonnos ohjeeksi pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan, sisäministeriö

HEL 2022-011037 T 00 01 06

VN/25138/2022

Päätös

Helsingin kaupungin pelastuslaitos (myöhemmin pelastuslaitos) kiittää mahdollisuudesta lausua ohjetta pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoiminasta. Pelastuskomentaja päätti lausua ohjeen seuraavia kohtia:

2 Määritelmät

”Alkusammustustiedustelu tarkoittaa tiedustelua ja alkusammuttamista paloasulla ja paineilmahengityslaitteella suojautuneena alkusammutusväline mukana. Alkusammutustiedustelun voi turvallisesti tehdä, kun tilassa ei ole eksymisvaaraa ja paluureitti on esteetön ja tilassa on riittävä näkyvyys seisten liikkumiseen ja tilaan ei ole vielä muodostunut tiheää savupatjaa.”

Pelastuslaitos toivoo konkreettisempia määritelmiä riittävän näkyvyyden ja tiheän savupatjan tilalle. Esim. tilan molempien vastakkaisten seinien tulee olla näkyvissä tms.

”Altistuminen tarkoittaa haitallisen kemiallisen, fysikaalisen tai biologisen tekijän kohtaamista, joka voi aiheuttaa haitallisia muutoksia altistuneen elimistössä.”

Pelastuslaitoksen mielestä altistumisen määrittämisessä olisi hyvä huomioida myös se, että altistumisen määrä (kesto/voimakkuus) on ratkaiseva tekijä. Esimerkiksi radioaktiivisen säteilyn osalta on mahdollisuus viitata määritettyihin rajoihin.

”Huuhtelupaikka tarkoittaa paikkaa, jossa välittömän vaaran alueelta palaavat kemikaalisukeltajat ja alueelta pelastetut henkilöt sekä materiaali huuhdellaan. Huuhtelupaikka sijoitetaan pelastustoiminta alueen ja vaara-alueen rajalle lähtöpaikan läheisyyteen.”

Pelastuslaitos haluaisi, että määritelmässä korostetaan sitä, että huuhtelupaikka toimii kemikaalisukeltajien ja potilaiden huuhtelupisteenä vain, jos puhdistuspaikkaa ei ole tarpeellista perustaa. Puhdistuspaikka tulisi perustaa aina, kun vaativa kemikaalisukellus aloitetaan. Potilaat tulisi taas pestä erillisellä potilaiden dekontaminaatiopaikalla.

12.10.2022

Pelastuskomentaja

”Pelastettava tarkoittaa vaarattomasta tai vaarallisesta paikassa tai tilanteessa olevaa henkilöä tai eläintä, joka ei omin avuin pääse poistumaan turvaan.”

Vaarattomasta paikasta pelastaminen on evakuointia ei pelastamista, vaikka se suoritettaisiin avustettuna.

”Puhdistuspaikka tarkoittaa paikkaa, jossa välittömän vaaran alueelta palaavat sukeltajat ja heidän käyttämänsä kalusto pestään ja jossa tarvittaessa kerätään pesuvesi talteen.”

Pesupaikka kuvaa terminä paremmin paikassa tapahtuvaa toimintaa.

”Sukellusavustajalla tarkoitetaan sukeltajaa avustavaa henkilöä, joka avustaa sukeltajaa pukeutumisessa, sekä tukee sukeltajan toimintaa eri menetelmin. Sukellusavustajalla tulee olla riittävä osaaminen tehtävään.”

Sukellusavustajaa käytetään pääsääntöisesti ainoastaan vesisukelluksessa. Tämän takia määritelmässä sukeltaja tulisi korvata vesisukeltaja termillä. Lisäksi sukellusavustajan riittävä osaaminen tulisi määritellä turvaohje pelastustoimen vesisukellukseen (2019) mukaisesti eli sukellusavustajalla tulee olla koulutus avustajana toimimiseen ja hänen tulee olla sukeltajan avustajakseen hyväksymä.

3.3 Turvaohjeet

”Turvaohjeilla määritellään turvallisen pelastustoiminnan ja sen harjoittelun edellytykset. Pelastuslaitoksen yhtenäisten ja turvallisten toimintatapojen saavuttamiseksi tulee pelastuslaitoksen laatia oma turvaohje pelastussukellus-, ja pintapelastustoimintaan ja sen harjoitteluun. Turvaohjeiden tulisi sisältää tehtävien mukaiset pelastusuunnitelmat, missä on huomioitu pää-, vara-, ja hätäsuunnitelmat.”

Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan esimerkiksi yksi turvaohje pelastussukellukseen ja sen harjoitteluun ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla turvallisten toimintatapojen saavuttamista. Pelastuslaitoksissa missä esimerkiksi CBRNE toiminta on erikoistuttu, on tarkoituksenmukaista, että turvaohjeita kehitetään ja ylläpidetään toimintokohtaisesti.

Pää-, vara-, ja hätäsuunnitelmien laatiminen pelastustoimen tehtäviin niiden monimuotoisuuden vuoksi on haastavaa. Näin ollen kirjallinen suunnitelma ei palvele tarkoitusta. Käytännössä pelastustoiminnanjohtaja tekee tilanteeseen sopivat pää-, vara- ja hätäsuunnitelmat tilanteen aikana.

5 Työskentelyn edellytykset

12.10.2022

Pelastuskomentaja

”Pelastuslaitoksen sukellustoimintaan osallistuvan uuden henkilön hyväksyminen sukelluskelpoiseksi on tarpeen tehdä nimenomaisella päätöksellä.”

Pelastuslaitoksen mielestä päätöksen tekeminen vakinaisen henkilöstön osalta lisää byrokratiaa. Käytännössä kaikki pelastusalan ammattioppilaitoksista valmistuvat ja sekä virkaan valittavat että sijaisiksi tulevat tarkastetuksi pelastussukelluskelpoisuuden osalta. Nimeämistarve kohdentuu Pelastusopiston sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukaisen polun suorittaneeseen henkilöön.

5.1 Terveystila ja toimintakyky

”Terveystilan heikkous (sairaus, vika, vamma ja sen jälkitila) voi rajoittaa osallistumista työtehtäviin. Rajoite voi olla tilapäinen tai pysyvä, ja se voi olla osittainen tai täydellinen.”

Terminologinen huomio. Myös työkyvyn rajoitteita pyritään nykyään lähestymään positiivisemmasta näkökulmasta. Tästä syystä on korrekimpaa puhua jäljellä olevasta työkyvystä kuin menetetyistä työkyvystä eli rajoitteesta. Näin ollen tulisi myös pelastajien osalta asiaa lähestyä osatyökykyisyyden ei rajoitteen näkökulmasta.

5.2.1 Savu- ja kemikaalisukellus sekä pintapelastus

”Pelastajakurssin oppilas voi toimia savusukeltajan, kemikaalisukeltajan ja pintapelastajan tehtävissä suoritettuaan hyväksytysti tehtävien edellyttämät opinnot.”

Lause tukee kohdan 5. lausuntoa eli tarvetta erilliselle nimeämiselle. Pelastuslaitos pyytää ohjeen valmistelijoita huomioimaan, että alipäällystökurssille harkinnan varaisesti päässeen henkilön kelpoisuusasian. Alipäällystökurssi ei anna kelpoisuutta esimerkiksi kemikaalisukellukseen tai pintapelastukseen. Kemikaalisukelluksen osalta nykyinen PeO:n kurssi tarjonta ei mahdollista sopimuspalokuntalaiselle samaan osaamistasoon pääsyä kuin pelastajakurssi.

7 Savusukellus

”Jos sammutus- ja pelastustehtävä on tehtävissä ilman savusukeltamista tai vain vähäisellä sukeltamisella, tulee sitä suosia. Savusukelluksesta tulee pidättäytyä, mikäli siitä arvioidaan muodostuvan liian suuri riski savusukeltajien turvallisuudelle. Kun palavassa ja savuisessa tilassa on varmuudella pelastettava henkilö ja palo ei ole täydenpalon vaiheessa niin tällöin tulee pyrkiä pelastamaan pelastettava savusukeltamalla.”

12.10.2022

Pelastuskomentaja

Pelastustoiminnan aika on vaikeaa varmuudella todeta, onko pelastettavia vai ei. Savusukellusta suoritetaan aina kun sille on tarvetta, kun olosuhteet sen mahdollistavat. Ohjeeseen ei pitäisi kirjoittaa, että savusukellusta olisi vältettävä. Sen sijaan savusukellusohjeessa tulisi ottaa kantaa siihen, minkälaisissa olosuhteissa se aloitetaan ja miten savusukellus suoritetaan turvallisesti.

7.1 Vaara-alueiden määrittely tulipaloissa

”Alueella työskenneltäessä suojaimeina tulisi olla paloasu ja paineilma-hengityslaite.”

Pelastuslaitos pyytää huomioimaan, että edellisen kappaleessa määritellään, että ”vaara-alue voi olla esim. savuton kerrostalon porraskäytävä”. Mikäli vaara-alueella tulee olla PI-laite ja paloasu, ei ensihoitajalla ole asiaa edes kerrostalon savuttoman porraskäytävään huoneistoplossa.

7.2.3 Osaamisen osoittaminen

Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan osaamisen osoittamisen ja osaamisen näytön kokonaisuudet ovat hyvin epäselviä ja jättävät liikaa tulkinnan varaa. Vuosittaisen harjoittelun, osaamisen osoittamisen ja osaamisen näytön kokonaisuudet tuli kirjoittaa kokonaisuudessaan yksiselitteisemmin. Uusi ohje antaa mahdollisuuden huomattavasti vähäisempään harjoitteluun. Näkemyksemme mukaan tämä kehitys suunta on väärä.

”Mikäli savusukeltajan pelastustehtäviin ei ole sisältynyt savusukelluksia, tulee kolmen vuoden sisällä tehtyihin osaamisen näyttöihin sisältyä myös kuumassa työskentelyn osaamisen näyttö aidon kaltaisissa savusukellusta simuloivissa olosuhteissa.”

Pelastuslaitoksen asiantuntijoita mietityttää, miten todennetaan, että henkilöllä ollut savusukellus pelastustehtävän yhteydessä viimeisen kolmen vuoden aikana? Myös savusukelluksen vaatavuustasot vaihtelevat. Antavatko kaikki savusukellustehtävät näytön osaamisesta?

7.3 Savusukelluksen työskentelytasot

Pelastuslaitoksen mielestä kaikki pelastustoimen tehtävien tasot tulee yhtenäistää. Vesisukelluksessa 1-taso on vaativampi, PVAT:ssa 2-taso on vaativampi ja nyt tässä ohjeessa savu ja kemikaalisukelluksessa 2-taso on vaativampi. Näkisimme, että 1-tason tulisi olla kaikissa vaativin taso.

7.3.2 I-tason savusukeltaja

12.10.2022

Pelastuskomentaja

Pelastuslaitoksen nykyisessä mallissa 2,7 indeksin savusukeltaja voisi toimia esim. ovimiehenä tai savuisessa porrashuoneessa.

”I-tason savusukeltaja voi savusukeltaa savusukellusta edellyttävissä perustehtävissä, eli kun tila on hahmotettavissa esitietojen ja tiedustelun perusteella ja toiminnan tauottaminen tai keskeyttäminen on mahdollista nopeasti”

Pelastuslaitoksen kokemuksen mukaan tilat ovat harvoin ennalta hahmotettavissa, jolloin tällä tekstillä rajataan alle 3.0 indeksin savusukeltajat ulos.

7.3.4 Yhteenveto työskentelytasoista

”Erittäin vaativat sammutus-, pelastus- ja tukitehtävät, mitkä edellyttävät savusukellusta, kuten laajojen maanalaisten tilojen pelastustoiminta.”

Peruskoulutus sarake

”Pelastajatutkinto / sopimushenkilöstön opetussuunnitelman mukainen savusukelluskoulutus ja PVAT 1-tason koulutus + lisäkoulutus erittäin vaativiin savusukelluksiin”

Pelastuslaitosta asiantuntijoita jäi mietityttämään erittäin vaativien savusukellusten lisäkoulutus. Minkälainen lisäkoulutus erittäin vaativiin savusukelluksiin vaaditaan? Missä tai kuka määrittää opetuksen sisällön ja laajuuden?

7.5 Työtavat

”Savusukellus on ryhmätyötä, jossa ryhmän minimivahvuus on neljä.”

Pelastuslaitoksen mielestä tulisi kuitenkin pyrkiä 1+3 vahvuuteen

8 Kemikaalisukellus

”Vaarallisten aineiden tehtävillä tulee valita torjunta- ja pelastustehtävään soveltuvin toimintamalli. Kemikaalisukelluksesta tulee pidättäytyä, mikäli siitä arvioidaan muodostuvan liian suuri riski kemikaalisukeltajien turvallisuudelle.”

Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan vaarallisten aineiden termistä tuli siirtyä CBRNE-termiin.

8.1 Vaara-alueiden määrittely vaarallisten aineiden tehtävillä

”Pelastustoiminta-alueelle sijoittuva pelastuskalusto pyritään ryhmittämään tuulen yläpuolelle riittävän etäälle välittömän vaaran alueesta.

12.10.2022

Pelastuskomentaja

Alueelle sijoitetaan tukitehtävien järjestelyt, kuten huoltopaikka ja kemikaalisukeltajien huuhtelu- ja puhdistuspaikka. Huuhtelu- ja puhdistuspaikka sijoitetaan vaara-alueen rajalle, ja se tulee erottaa muusta pelastustoiminta-alueesta esimerkiksi lippusiimalla tai merkkausnauhalla. Huuhtelu- ja puhdistuspaikalla käytetään tarvittavia henkilösuojaimia.”

Pelastuslaitos haluaa korostaa, että huuhtelupaikka ja puhdistuspaikka perustetaan eri kohtiin. Huuhtelupaikka sisäänmenokohtaan ja puhdistuspaikka ulostulokohtaan (TOKEVA). Nyt tästä saa käsityksen, että se on sama paikka: huuhtelu- ja puhdistuspaikka

8.5 Työtavat

”Kemikaalisukellus on ryhmätyötä, jossa ryhmän minimivahvuus on neljä. Kemikaalisukellus suoritetaan aina vähintään pareittain ja sukeltavan parin toimintaa suojaa toinen kemikaalisukelluspari. Pelastusryhmän täydentyminen on tarpeen suunnitella siten, että keskeytyksetön toiminta on mahdollista.”

Pelastuslaitoksen mielestä tulee kuitenkin pyrkiä 1+4 vahvuuteen.

”Jos vaarallisten aineiden tilanteessa suojaustasoksi riittää roisketiivis suojaapuku, pienin tehtävän edellyttämä vahvuus on 1+3. Vaarallisten aineiden tilanteissa, jotka edellyttävät kaasutiiviiden kemikaalisuojapukujen käyttöä, tehtävän edellyttämä pienin vahvuus on 1+5.”

Pelastuslaitoksen näkemyksen mukaan 1+5 vahvuus ei ole looginen, kun asiaa tarkastellaan pelastuslaitosten muodostelmien kautta. 1+4 palvelee asiaa paremmin, kun asiaa tarkastellaan pelastuslaitosten päivittäisvalmiuksien kautta.

9.1 Vaara-alueiden määrittely vesipelastustehtävissä

”Vaara-alue on välittömän vaaran alueen ympärillä oleva alue tai tila, jossa esiintyy vaaroja. Osa vaaroista voi olla merkittäviä. Vesipelastustehtävällä vaara-alueeksi voi muodostua esimerkiksi satamalaituri, jyrkkä ranta, aluksen kansi tai vesistön jääalue jossa pelastustyötä tehdään. Vaara-alueella työskentelevät muun muassa pintapelastajan ja vesisukeltajan avustajat. Alueella työskenneltäessä tulee olla suojautuneena riittävästi henkilösuojaimilla, kuten olosuhteisiin soveltuvalla pelastusliivillä.”

Pelastuslaitoksen mielestä tarpeeton määritelmä vesipelastustehtävissä.

9.2.1 Terveystila ja toimintakyky

12.10.2022

Pelastuskomentaja

”Terveystarkastuksissa huomioidaan paineenvaihtelu. Vesisukeltajan ja myös pintapelastajan korvien paineentasaus on tarkistettava terveystarkastuksissa.”

Pelastuslaitos pyytää huomioimaan, että vesisukeltajilta vaaditaan sukelluslääkärintarkastus.

Lisätiedot

Vesa Halonen, pelastusjohtaja, puhelin: 310 30100
vesa.halonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Sisäministeriö

12.10.2022

Pelastuskomentaja

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 73 §.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

12.10.2022

Pelastuskomentaja

Jani Pitkänen
pelastuskomentaja

Päätös on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 13.10.2022.